

‘Je moet met je hart leren’

De Japanse onderwijzer Toshiro Kanamori is voor veel mensen in het onderwijs een groot voorbeeld. Afgelopen week was hij in Amstelveen.

MARIEKE MONDEN

Het voelde bij meneer Kanamori alsof ik alles kon zeggen. Hij was heel open en hij vertelde ook iets over zichzelf. Dat is anders dan normaal in de les. Vaak durf ik niets te zeggen over mijn gevoel, omdat ik bang ben dat ik een stomme reactie krijg.”

Carien Snoeijs uit 3 havo heeft net met een paar vriendinnen een les bijgewoond van de Japanse docent Toshiro Kanamori (66). Zijn optreden vrijdag op het Amstelveen College maakte deel uit van een intensief bezoek aan Nederland waarbij hij onderwijzers kennis liet maken met zijn manier van lesgeven.

Kanamori kreeg bekendheid door de documentaire *Children full of life* uit 2003, waarin zijn bijzondere manier van lesgeven een jaar werd gevolgd. Hij beschouwt het als zijn taak te laten zien hoe waardevol het leven is. Kanamori liet zijn 35 leerlingen ook buiten de klas ervaringen opdoen en nodigde ze uit emoties te tonen, bijvoorbeeld door brieven over hun gevoelens te schrijven. De aanvankelijk gesloten kinderen uitten zich steeds beter en hielden allengs meer rekening met elkaar. De documentaire zorgde ook in Nederland voor een grote schare Kanamorifans.

Op het Amstelveen College vertelt Kanamori twee klassen vol pubers over de waarde van vriendschap en zorg voor elkaar. Hij begint met een uitleg over het Japanse karakter voor vriend, waarin de symbolen voor links en rechts verenigd zijn. Karakters, die in hun vorm op hun beurt weer afgeleid zijn van de linker- en rechterhand. De leerlingen hangen aan zijn lippen. “Denk je eens in wat handen allemaal kunnen doen,”

houdt Kanamori de kinderen voor.

Terwijl zijn mimiek voortdurend verandert, vraagt Kanamori de kinderen naar voorbeelden van wat handen vermogen. Bij de les doet zijn hele lichaam mee; hij tekent op het bord, wacht, lacht, fronst. De tieners geven voorbeelden. Kanamori knikt tevreden: “Inderdaad. Met handen

‘Kinderen hebben het kind in mij naar boven gehaald’

kun je troosten, muziek maken, eten, zwaaien en nog veel meer. En schrijvend brengt de hand over wat het hart voelt.”

Hij laat de kinderen een foto zien van een baby die van oor tot oor straalt. Waarom ze zo blij is? Kanamori pakt er een tweede foto bij. “Omdat ze door twee handen wordt opgetild en

haar armpje naar iemand uitstrekt.”

Nu wil hij van de kinderen weten wanneer handen van vrienden of familie iets voor hen hebben betekend. “Denk er goed over na. Als je je niets herinnert, is het alsof je in je eentje groot bent geworden.”

Een meisje met lang, donker haar staat op en vertelt over de dood van haar vader. Haar moeder knuffelde haar en pakte haar handen vast toen ze haar troostte. Daarna staat een jongen op om ook iets te vertellen en Kanamori legt net als bij het meisje zijn arm om zijn schouder. De klas moet hard lachen; de jongen is zeker een kop groter dan de kleine Japanner.

Als Kanamori de les in Amstelveen afrondt en er tijd is voor vragen, wil docent Theo Roos weten of kinderen ook iets voor leerkrachten kunnen betekenen. Na een korte denkpauze zegt Kanamori dat dat zeker het geval is. “Als het hard regent, ga ik graag met kinderen naar buiten om in de plassen te spelen. Ik ontdekte zo dat de glans in hun ogen dan een heel andere is dan als we in de klas zijn. Het is alsof de kinderen zeiden: ‘Probeer die glans ook in onze

ogen te krijgen als je lesgeeft.’ Toen wist ik: ik moet mij bij het lesgeven herinneren hoe het is kind te zijn. Zij hebben het kind in mij naar boven gehaald.”

Roos geeft onder andere economie op het Amstelveen College. In zijn jeugd werd hij gepest en hoorde hij er naar eigen zeggen nooit echt bij. Do-

‘Cijfers en angst; de mens is uit het onderwijs verdwenen’

centen die oog voor hem hadden, vond hij niet. Als volwassene richtte hij de stichting Checkitin! op, die ijvert voor meer respect, openheid en verbondenheid op scholen.

Dat Kanamori nu bij Roos op school is, is te danken aan Ingrid Helsloot, ouder en penningmeester van Checkitin!. Tijdens een reis naar Japan no-

digde ze Kanamori uit voor een bezoek aan Nederland.

Met het Nederlands Instituut voor Onderwijs en Opvoedingszaken (Nivoz/Hetkind) organiseerde Helsloot uiteindelijk de trip die uitmondde in een tiendaagse tournee door Nederland. Tegelijkertijd verscheen ook een vertaling van het boek *Levenslessen van meester Kanamori*. Het boek heeft als ondertitel: *Als één kind niet gelukkig is, is niemand gelukkig*.

Nivoz-directeur en voormalig hoogleraar orthopedagogiek Luc Stevens is opgetogen dat de Japanse docent in Nederland is. “Ik ben helemaal verrukt,” zegt hij na de les op het Amstelveen College. “Wat Kanamori doet, is niet lesgeven, maar een levensbeschouwing.”

Het Nederlandse onderwijs kan veel van mensen als Kanamori leren, denkt Stevens: “De mens is uit het onderwijs verdwenen. Het is louter een kwestie van cijfers en angst geworden.”

Natuurlijk weet ook Kanamori dat leerlingen moeten leren rekenen, lezen en spellen. Goede onderwijzers, zegt hij, beheersen de reguliere stof zo dat ze rekensommen kunnen combineren met levenslessen. Zijn leerlingen haalden prima cijfers: “Niet omdat ze gehoord hadden dat het belangrijk was dat ze de lesstof beheersten, maar omdat ze met hun hart voelden dat dat belangrijk was.”

Kanamori is alweer vijf jaar verbonden aan een universiteit, waar hij leerkrachten opleidt. Wat hij ze leert? “Zet je lichaam en hart open voor de rest van de wereld.” Maar hoe leer je dat mensen? “Dat moet ik voordoen. Niet in een lezing, maar in een klas met echte kinderen, zoals hier.”

Leerling profiteert van goede band met docent

Debora Roorda onderzocht of de relatie tussen leerlingen en leerkrachten de schoolprestaties van kinderen beïnvloedt. Vorige week promoveerde zij aan de Universiteit van Amsterdam op dat onderzoek.

Roorda constateerde dat leerlingen meer bij hun school betrokken zijn en betere prestaties leveren als zij een goede rela-

tie met leerkrachten hebben. Een slechte band met een leraar of lerares bleek vooral op de basisschool een negatieve invloed op die betrokkenheid en schoolprestaties te hebben. Een goede band leidde vooral bij oudere leerlingen tot betere cijfers en meer inzet.

Zij ontdekte ook dat een persoonlijke relatie met de docent het belangrijkste is

voor leerlingen uit achterstandsgezinnen, leerlingen met leerproblemen en jongens. Roorda: “Ik pleit dus zeker voor warme relaties. Kinderen blijken zich ook nog eens beter te gedragen als ze een goede band met de docent hebben. Ik denk dat het goed is als aspirantleerkrachten op pabo's nog meer te horen krijgen hoe belangrijk zij zijn.”